

EUROPALIA organiseert sinds 1969 kunstenfestivals rond wisselende gastlanden. Een divers programma presenteert telkens vier maanden lang honderden artistieke evenementen in heel België en in andere Europese landen.

EUROPALIA verwondert een breed Europees publiek met zowel tentoonstellingen als podiumkunsten, muziek, literatuur, conferenties en film. Niet alleen grote namen maar ook jonge talenten staan daarbij centraal. Naast erfgoed komt de hedendaagse scène uitgebreid aan bod, met ruime aandacht voor nieuwe creaties en uitwisselingen tussen kunstenaars uit het gastland en uit Europa. De publiekswerking, die bijzondere aandacht schenkt aan jongeren, stimuleert een open dialoog tussen culturen.

EUROPALIA brengt met haar festivals een duurzame samenwerking tussen artistieke partners op gang. Via een internationaal netwerk reizen de projecten zowel binnen als buiten Europa.

Na een spraakmakende editie rond Indonesië (2017), gaat EUROPALIA nu in zee met Roemenië, een gastland met een fascinerende geschiedenis en een boeiende culturele scène. Op het programma staan meer dan 200 evenementen op meer dan 50 locaties.

EUROPALIA ROMANIA gaat van start in oktober 2019.

Het EUROPALIA ROMANIA team

COLOFON

TEKST Luna Klaps, Lode Delputte **GRAFISCH ONTWERP** brusselslof.be, Johan Smeyers
EINDREDACTIE Luna Klaps, Colette Delmotte, Arnaud de Schaetzen, Dirk Vermaelen **VERTALING** Nathalie Trouveroy **ILLUSTRATIES** Luna Klaps

BEKENDE ROEMENEN

Dracula

Nadia Comaneci

Vlad III Dracula

© Wikipedia

DRACULA

De bekendste Roemeen is Dracula, een vampier en het hoofpersonage uit de gelijknamige roman (1897) van Bram Stoker. In dit horrorverhaal is Dracula een graaf uit Transsylvanië, een regio in het noordwesten van Roemenië, die jaagt op menselijk bloed. Mede dankzij de vele verfilmingen die de roman kreeg, is Dracula tot op heden één van de meest beruchte fictieve monsters aller tijden. De film *Dracula* uit 1931 lag aan de basis van de Dracula die we vandaag kennen, afgebeeld als een schurk met gladde, zwarte haren, een spierwitte huid en een cape met hoge kraag.

VLAD III DRACULA

Het personage Dracula zou gebaseerd zijn op een historisch figuur, namelijk Vlad III Dracula, prins van Walachije (nu Roemenië) tijdens de 15e eeuw. Zijn bijnaam, Vlad de Spietser, had hij te danken aan zijn reputatie als één van de meest meedogenloze heersers in de Roemeense geschiedenis. Hij zou tot wel 100 000 mensen hebben laten doden door ze, jawel, te laten spietsen. Tot op heden wordt Vlad gezien als een Roemeense volksheld die de Turkse Ottomanen wist tegen te houden.

NADIA COMANECI

Nadia Comaneci (1961) was de eerste gymnaste die een perfecte score van 10/10 behaalde op een Olympische wedstrijd. Dat deed ze tijdens de Spelen van Montreal in 1976. In totaal zou ze negen Olympische medailles, waaronder vijf gouden, winnen. Daarbovenop werd ze benoemd tot beste atlete van de 20e eeuw. Vandaag woont Nadia in de Verenigde Staten.

Maria Tanase

MARIA TANASE

“De Roemeense Édith Piaf”. Zo werd Maria Tanase (1913-1963) genoemd. Nadat ze op vierentwintigjarige leeftijd haar eerste nummer opnam, mocht ze haar thuisland vertegenwoordigen op de Wereldtentoonstelling in 1939 in New York. Tijdens haar succesvolle carrière populariseerde Tanase Roemeense volksmuziek, zowel in Roemenië als in het buitenland, en ontving ze verschillende prijzen en onderscheidingen. De beeldhouwer Constantin Brancusi noemde haar een symbool van alle Roemenen en beschouwde haar als een muze. Toen Maria in 1963 stierf, vulden bijna één miljoen mensen de straten van Boekarest om haar dood te rouwen.

Muziek

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

Het Balanescu Kwartet brengt een ode aan **Maria Tanase**. In hun muziek gebruiken ze, onder andere, oude opnames van Maria's stem.

Le Senghor
Brussel
01 11 2019

BEKENDE ROEMENEN

Tristan Tzara

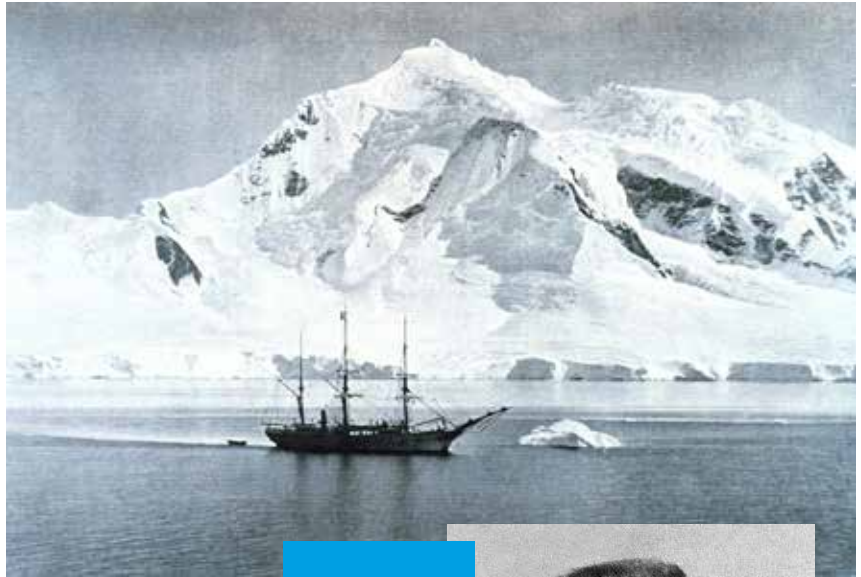
EMILE RACOVITZA

Emile Racovitza (1868-1947) was een bioloog en ontdekkingsreiziger. Als veelbelovend talent werd hij geselecteerd om deel uit te maken van het internationaal onderzoeksteam aan boord van de Belgica, een schip dat op expeditie naar Antarctica vertrok. Deze expeditie werd geleid door de Belg Adrien de Gerlache, maar aan boord waren ook Polen en Amerikanen. In 1897 vertrok de Belgica vanuit de haven van Antwerpen en Racovitza werd zo de eerste onderzoeker die botanische en zoölogische stalen verzamelde buiten de zuidpoolcirkel. Alhoewel de expeditie een groot succes was, keerde de Belgica twee jaar later terug met twee bemanningsleden minder, die waren omgekomen tijdens de reis. Dankzij het dagboek van Racovitza weten we vandaag hoe moeilijk de reis destijds was. Op foto's genomen na zijn terugkomst ziet de Roemeen er dan ook onherkenbaar uit. In 1900 publiceerde Racovitza de resultaten van zijn onderzoek onder de titel *Het Leven van dieren en planten op Antarctica*.

EUGÈNE IONESCO

Eugène Ionesco (1909-1994) was een toneelschrijver en een belangrijk figuur binnen de Europese avant-garde. Zijn werk drijft vaak de spot met het alledaagse, maar kijkt ook naar de eenzaamheid, zinloosheid en absurditeit van het menselijk bestaan. In 1950 verscheen zijn eerste toneelstuk, *La Cantatrice Chauve*. Zijn stukken hebben vaak geen duidelijk plot en zijn personages en de taal die zij gebruiken ontbreken aan menselijkheid en logica. Om deze reden maakte Ionesco deel uit van het zogeheten 'absurde theater'.

De Belgica, een schip dat op expeditie naar Antarctica vertrok

© Wikipedia

HENRI COANDA

De drukste internationale luchthaven in Roemenië, de Henri Coanda International Airport in Boekarest, is vernoemd naar een gelijknamige ingenieur en uitvinder. Na zijn studies begon Coanda (1886-1972) te experimenteren met wat de voorloper van de straaljager zou worden, die hij in 1910 uitvond. Hij gaf ook zijn naam aan het 'coanda-effect,' een term die het verschijnsel beschrijft waarbij een vloeistof- of gasstroom de neiging heeft een bol oppervlak te volgen in de plaats van een rechte lijn in de oorspronkelijke richting. Heb je al eens met een lepel een vallende waterstraal aangeraakt? Kijk maar wat er gebeurt!

Emile Racovitza

© Wikipedia

NICOLAE PAULESCU

In 1923 wonnen twee wetenschappers van de universiteit van Toronto in Canada de Nobelprijs voor de Geneeskunde voor hun ontdekking van insuline. De Roemeense fysioloog Nicolae Paulescu (1869-1931) beweerde insuline al eerder ontdekt te hebben. Destijds bestond hier geen bewijs van, maar in 1971 erkende het Nobelinstituut dan toch dat Paulescu waarschijnlijk de eerste was en dat hij evengoed recht zou gehad hebben op de prijs.

Podiumkunsten

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

Het Nationaal Theater van Cluj-Napoca presenteert een toneelstuk over **Ionesco** genaamd *De la sensation d'élasticité lorsqu'on marche sur des cadavres*. Het stuk is gebaseerd op een tekst van Matei Visniec en kijkt naar de rol van de artiest tijdens het communisme.

Théâtre de Liège
Luik

13 12 2019

BEKENDE ROEMENEN

PETRACHE POENARU

Wie al eens met een vulpen schreef, mag hiervoor Petrache Poenaru bedanken. Poenaru (1799-1875) was een Roemeense uitvinder, wiskundige, fysicus en ingenieur. Nadat hij een beurs kreeg om te studeren in Wenen, groeide zijn interesse in technologie en later schreef hij zich in aan de École Polytechnique in Parijs. Als vlijtige student bemerkte hij hoe moeilijk het was om op snelle wijze veel leerstof te noteren met inkt en veer. Hij bedacht en ontworpen de vulpen, een uitvinding waarvoor hij later een patent zou verkrijgen.

TRISTAN TZARA

Het dadaïsme oftewel dada was een culturele beweging die ontstond na de Eerste Wereldoorlog en die zich afzette tegen de algemeen geaccepteerde waarden. Denk aan absurde kunstwerken zoals de *Fontein* van Marcel Duchamp! De grondlegger van deze stroming was dichter en kunstenaar Tristan Tzara (1896-1963). Hij werd geboren in Roemenië als Samuel Rosenstock maar koos later voor een pseudoniem, wat zoveel betekent als "triest in mijn geboorteland". Dit verklaart misschien waarom hij vooral tijd in Parijs doorbracht.

EMIL CIORAN

Emil Cioran (1911-1995) was een filosoof die zowel in het Roemeens als het Frans schreef en bekend stond om zijn filosofisch pessimisme, scepticisme en nihilisme. Hij spendeerde het grootste deel van zijn leven in het Quartier Latin in Parijs. Op zijn zeventiende begon hij een studie filosofie aan de Universiteit van Boekarest waar hij Eugène Ionesco ontmoette. Dood, eenzaamheid, wanhoop en religie zijn vaak terugkerende thema's in zijn werk. Ciorans radicale ideeën kwamen niet overeen met het toenmalig communistisch beleid van Roemenië, waardoor hij tot aan zijn dood in Frankrijk verbleef.

De Tarzan kreet van Johnny Weissmuller

© Wikipedia

GHEORGHE ZAMFIR

De kans is klein dat je weet wie Gheorge Zamfir (1941) is. Maar misschien ken je *Kill Bill*, één van Quentin Tarantino's meest bekende films. Als je goed luistert, kan je de muziek van Zamfir, een Roemeense panfluitspeler, horen! Tijdens de jaren 60 deed de etno-musicoloog Marcel Cellier onderzoek naar Roemeense volksmuziek en ontdekte zo Zamfir, die hierna, samen met de in-vergetelheid-geraakte panfluit, bekend werd bij het grote publiek. In de loop van zijn carrière werkte hij samen met beroemde componisten zoals de Italiaan Ennio Morricone.

JOHNNY WEISSMULLER

Ooit al van Tarzan gehoord? Deze fictieve held is een creatie van de Amerikaanse schrijver Edgar Rice Burroughs, maar het was de Roemeen Johnny Weissmuller (1904-1984) die gestalte gaf aan de junglebewoner in de gelijknamige filmreeks tijdens de jaren 30 en 40. Weissmullers vertolking van Tarzan als nobele wilde maakte Tarzan wereldberoemd. Bovendien is hij verantwoordelijk voor de populaire Tarzan kreet. De in Roemenië-geboren acteur dankte zijn imposante bouw aan zijn succesvolle carrière als zwemmer; hij nam tweemaal deel aan de Olympische spelen en won in totaal 5 gouden medailles.

Literatuur

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

"We zijn allemaal een beetje dada," zei **Tristan Tzara** ooit. Herbeleef samen met vier Roemeense schrijvers de Roemeense en Europese avant-garde, het dadaïsme en het surrealisme.

Librairie Quartiers Latins
Brussel
30 11 2019

BEKENDE ROEMENEN

© Wikipedia

Het wonderkind Enescu

GEORGE ENESCU

De belangrijkste muzikant uit de Roemeense geschiedenis blijft tot op heden George Enescu (1881-1955), een violist, pianist en componist die op zevenjarige leeftijd de jongste student ooit aan het conservatorium van Wenen werd. Op tienjarige leeftijd gaf hij hier een privé-concert voor Keizer Franz Joseph van Oostenrijk en later ontmoette hij Johannes Brahms. Alhoewel hij veel tijd in de Verenigde Staten doorbracht was een groot deel van zijn werk geïnspireerd op Roemeense volksmuziek. Koningin Marie van Roemenië was een grote fan van zijn repertoire. Vandaag kan je in Boekarest het George Enescu Museum bezoeken.

ELIE WIESEL

In 1986 werd Elie Wiesel (1928-2016) benoemd tot meest belangrijke Jood in Amerika. Als Holocaust-overlever werd hij bekend na de publicatie van zijn autobiografie *Nacht*, waarin hij zijn ervaring in de concentratiekampen Auschwitz en Buchenwald neerpend. Hij werd geboren in een Joodse familie in Roemenië, maar zou later het merendeel van zijn gezin verliezen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Na de bevrijding emigreerde hij met zijn twee overlevende zussen naar de Verenigde Staten. Hier werd hij mede-oprichter van het United States Holocaust Memorial Museum. Voor het belangrijke werk dat hij verrichtte kreeg hij later de Nobelprijs voor de Vrede.

LOLA BOBESCO

In Brussel kan je wandelen door de Lola Bobescostraat, vernoemd naar een bekende Roemeense violiste. Bobesco (1921-2003) gaf haar eerste concert op zesjarige leeftijd, wat haar de titel van 'wonderkind' opleverde. Doorheen haar leven zou ze verschillende grote prijzen winnen. Nadat ze verhuisde naar België werd ze professor aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel. Ze mocht later zelfs jureren bij de Koningin Elisabeth wedstrijd, één van de belangrijkste muziekwedstrijden ter wereld.

Muziek

Te zien tijdens

EUROPALIA ROMANIA

Het Alex Simu Kwintet

herwerkt de symfonische suites van **George Enescu** tot hedendaagse jazz improvisaties.

Echoes of Enescu nodigt iedereen uit om het werk van de grote componist (opnieuw) te ontdekken.

Podium Jin, Nijmegen

20 11 2019

St James' Church

Londen

06 12 2019

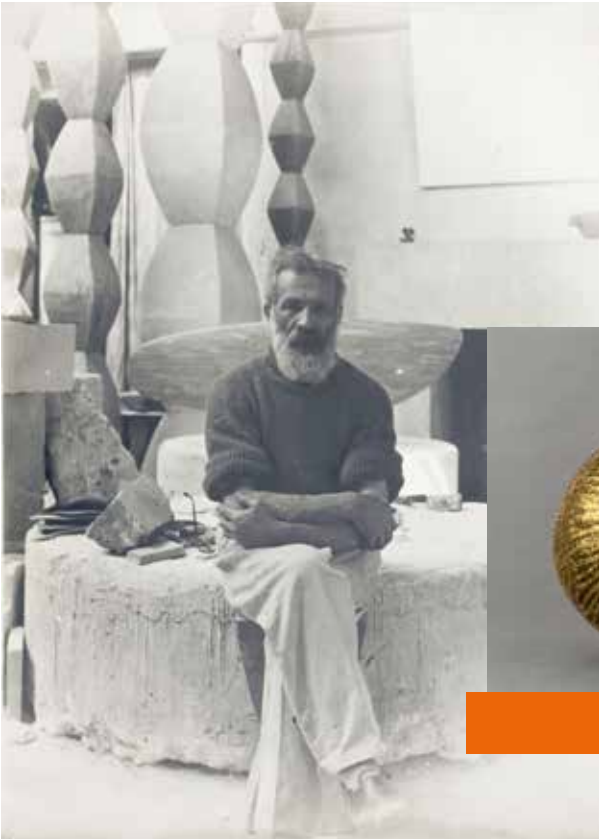

Winona Ryder

© Wikipedia

BRANCUSI

Brancusi Constantin, Autoportret dans l'atelier, les Colonnes sans fin I et IV, Le Poisson (1930), Léda (1926), + 1934
© Centre Pompidou, MNAM-CCI, Dist. RMN-Grand Palais - Philippe Migeat © Succession Brancusi - All rights reserved (SABAM) [2019]

Constantin Brancusi in zijn atelier.

De grootste Roemeense kunstenaar is beeldhouwer Constantin Brancusi (1876 - 1957). Doorheen de geschiedenis inspireerde hij tal van andere artiesten en vandaag wordt hij beschouwd als één van de eerste abstracte beeldhouwers in West-Europa en een pionier van het modernisme.

Zijn beelden kenmerken zich door strakke, eenvoudige vormen, met geslepen of gepolijste vlakken. Brancusi ging altijd op zoek naar de essentie van de dingen en creëerde zo "uitgepuurde" sculpturen, waarin het originele idee of model vaak niet meer herkenbaar is. Zijn werk *Vis*, bijvoorbeeld, te zien achter Brancusi op de foto, heeft enkel de contouren van een vis. Om deze reden wordt Brancusi soms ook wel de vader van de abstracte sculptuur genoemd, iets waar hij het niet mee eens was. Zo zei hij ooit "Er zijn idioten, die mijn werk abstract noemen. Dat wat zij abstract noemen is het meest realistische. Het echte is niet het zichtbare, maar de idee, de essentie van dingen."

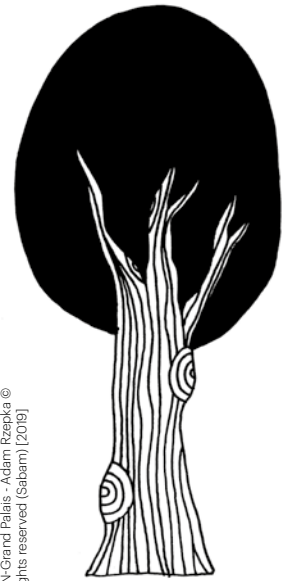
LEVEN

Als arme Roemeense boerenzoon verlaat Brancusi op elfjarige leeftijd

zijn ouderlijk huis en trekt hij de wijde wereld in. In 1894 kan hij in Craiova aan de slag bij een tonnenmaker die hem hout leert bewerken en op zijn achttiende schrijft hij zich in aan de nabijgelegen school. Hier leert hij houtsculpturen maken. Al snel wordt zijn artistiek talent opgemerkt. Wanneer hij tweeëntwintig is trekt hij dankzij een studiebeurs naar de School voor Schone Kunsten in Boekarest, waar hij beeldhouwkunst studeert. Zes jaar later besluit de kunstenaar dat er voor hem geen toekomst is in Roemenië; hij wil naar Parijs, het kunstcentrum van Europa.

Wegens geldgebrek zou Brancusi te voet naar de Franse hoofdstad gereisd zijn, maar dit is een zelf gecreëerde legende. Hij begon te studeren in het atelier van beeldhouwer Antonin Mercié en binnen de kortste tijd vertoefde hij in de kring van plaatselijke kunstenaars. Zo leerde hij later de beroemde beeldhouwer Auguste Rodin kennen. Brancusi wordt zijn assistent, maar omdat hij zich geremd voelt in zijn creativiteit beslist hij al na één maand om alleen verder te gaan. De legende gaat dat Brancusi zei: "Er kan niets groeien in de schaduw van

Er kan niets
groeien in de
schaduw van
een grote boom

Brancusi Constantin, Muse endormie, 1910 © Centre Pompidou, MNAM-CCI, Dist. RMN-Grand Palais - Adam Rzeska © Succession Brancusi - All rights reserved (SABAM) [2019]

De Slappende muze

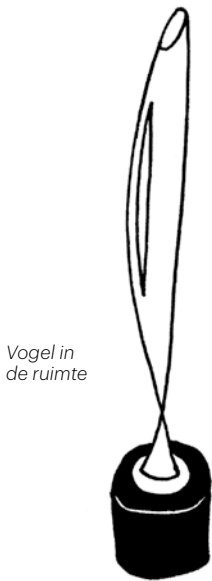
Expo

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

De tentoonstelling **Brancusi. Sublimation of Form.** brengt dit najaar voor de allereerste keer Brancusi naar België. Het wordt een unieke kijk op de kunstenaar en zijn atelier, een plek waar de toenmalige kunstwereld graag over de vloer kwam. De tentoonstelling brengt topstukken uit musea en privé-collecties van over de hele wereld bijeen, waaronder *De Kus*. Naast iconische sculpturen worden ook verbluffende foto's en films getoond, net als werk van, onder anderen, Auguste Rodin en Marcel Duchamp.

BOZAR
Brussel
02 10 2019 – 12 01 2020

BRANCUSI

Vogel in de ruimte

Een reconstructie van het atelier kan je bezoeken in Parijs

© EUROPALIA

een grote boom." hiermee bedoelde de kunstenaar dat om zijn talent ten volle te ontwikkelen, hij zijn eigen weg moest gaan. Dit is het moment waarop Brancusi zijn eerste eigen werk begint te maken.

Brancusi zou snel uitgroeien tot één van de belangrijkste kunstenaars in het Parijs van het begin van de twintigste eeuw. Onder anderen Fernand Léger, Amedeo Modigliani, Man Ray en Marcel Duchamp behoorden tot zijn vriendenkring. Zijn eerste solotentoonstelling vond plaats in 1914 in New York, in de galerie van Alfred Stieglitz. Zo wordt de Europese avant-garde van de moderne kunst geïntroduceerd in de Verenigde Staten.

KUNST

In het begin van zijn carrière werkte Brancusi vooral in hout, maar in 1907 verandert hij drastisch zijn manier van werken. Voor het eerst gaat hij rechtstreeks in steen werken. Binnen zijn oeuvre komt de eivorm en afgeleide vormen daarvan opvallend vaak voor. Zoals in het liggende hoofd van zijn *Slapende muze*. Ook zijn iconische *Oorsprong van de wereld* lijkt op een eivorm.

Het meest beroemde werk van Brancusi is *Vogel in de ruimte*, waarvan hij tussen 1923 en 1940 ongeveer vijftien versies maakte. Het beeld heeft niet letterlijk

de vorm van een vogel; het is een soort poëtische versie van de gestroomlijnde opgaande beweging van het wegvliegen. Brancusi ging altijd ambachtelijk, met de hand, te werk. Volgens hem was dit een belangrijke voorwaarde voor beeldhouwkunst.

Twintig jaar lang zou Brancusi in Frankrijk zijn beste werken maken. Hierna werd hij minder productief. Maar zijn populariteit bleef groeien, vooral in Amerika. Brancusi overleed op 81-jarige leeftijd in Parijs.

BRANCUSI VANDAAG

Na zijn dood liet Brancusi 215 beeldhouwwerken na, maar ook 1200 foto's en negatieven. De kunstenaar fotografeerde zijn sculpturen om ze te tonen op de manier waarop Brancusi wilde dat ze gezien werden: vanuit een bepaalde ooghoek, met een precieze lichtinval... Ook nam hij foto's van zichzelf in zijn atelier, als trotse kunstenaar tussen zijn werken. Vandaag kan je de werken van Brancusi in musea over de hele wereld vinden; het merendeel bevindt zich in Frankrijk en de Verenigde Staten. Een reconstructie van zijn atelier kan je bezoeken in Parijs, naast het bekende Centre Pompidou. De impact van de kunstenaar op de wereld was zo groot dat de man zelfs een eigen feestdag heeft; op 19 februari vieren de Roemenen jaarlijks Brancusi dag.

Podiumkunsten

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

Het theatergezelschap Collectif du Lion stelt voor **Brancusi 'est-ce un oiseau?** In 1926 wordt Brancusi's beeldhouwwerk *Vogel in de ruimte* tegengehouden door de Amerikaanse douane. Zo begint een absurd proces van Brancusi tegen de Amerikaanse staat. De zaak neemt nu de vorm aan van een performance.

BOZAR
Brussel
05 11 2019

Workshop

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

ABC (ART BASICS for CHILDREN) organiseert een **Brancusi-geïnspireerde workshop voor jong en oud**. Het atelier gaat dieper in op de belangrijkste kunstwerken van Brancusi, zijn favoriete materialen en zijn fascinatie voor fotografie. In een interactief parcours doorheen de tentoonstelling ervaar je de emotionele kwaliteit en kracht van zijn werk.

BOZAR
Brussel
05 10 2019 – 12 01 2020

CEAUSESCU

HET COMMUNISTISCHE REGIME EN DE DEMOCRATISCHE OVERGANG

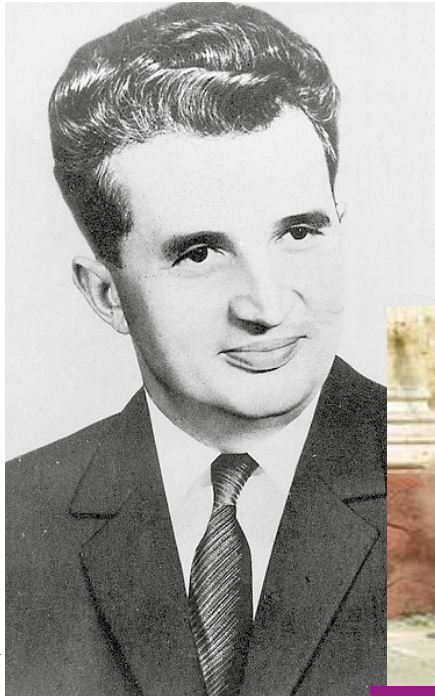
Nicolae Ceausescu (1918-1989): van schoenlapper tot dictator

Een kwarteeuw lang werd Roemenië bestuurd door *conducator* Nicolae Ceausescu, alias 'het Genie der Karpaten' of 'de Wakende Eik aan de Donau'. Die eretitels spreken voor de grootheidswaanzin die Ceausescu's dictatuur vanaf de jaren zeventig tekende. Ze verklaren de afkeer die miljoenen Roemenen voor hem koesterden, de haast ook waarmee Ceausescu en zijn echtgenote Elena 'Moeder der Roemenen' Petrescu tijdens de revolutie van 1989 werden terechtgesteld.

Nicolae Ceausescu groeide op in een arm gezin met tien kinderen. In Boekarest leerde hij als tiener schoenen verlapen. Op zijn vijftiende sloot hij zich aan bij het Antifascistische Comité, wat hem onder het toenmalige extreem-rechtse regime op twee jaar politieke gevangenis te staan kwam. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog werd Ceausescu secretaris-generaal van de Unie van de Communistische Jeugd, in 1949 onderminister van Landbouw.

Ondanks die steile opmars is het voor veel Roemenen een verrassing wanneer Ceausescu in 1965 partijleider wordt, ter opvolging van de overleden leider Gheorghe Gheorghiu-Dej. In de eerste jaren van zijn bewind laat Ceausescu zich opmerken als een opvallend open, westersgezinde leider binnen het Oostblok. Roemenië stuurt bijvoorbeeld geen troepen naar Praag wanneer de Sovjetunie in 1968 Tsjecho-Slowakije binnenvalt; hij gaat bij de Franse Charles de Gaulle op bezoek en ontvangt zelf de Amerikaanse president Richard Nixon, wiens grootmoeder aan moederskant overigens Roemeens was. In het Westen leeft ook lange tijd daarna de overtuiging nog dat Ceausescu in geval van oorlog niet de kant van het Warschaupact, maar die van de NAVO zal kiezen.

Dat laatste was een geopolitieke misrekening van jewelste. Na een reis door China in 1971 al, gaat het roer om.

Nicolae Ceausescu

De laatste toespraak van Ceausescu

Ceausescu blijkt erg onder de indruk van de Culturele Revolutie en besluit dat de strijd tegen de bourgeois invloeden een fikse versnelling hoger moet. Het nieuwe vijfjarenplan van de communistische regering streeft een grotere economische zelfvoorziening na, met minder import. Om de afhankelijkheid van het buitenland verder te reduceren, vat Ceausescu het plan op om de hele buitenlandse schuld op korte termijn af te betalen, ook als dat gigantische offers vergt van het Roemeense volk. Er heerst voedselschaarste, en ook in hartje winter worden huizen nog amper verwarmd.

Executie van de dictator en zijn vrouw

DE KOE VAN CEAUSESCU

De dictator mocht destijds graag in het land rondreizen om met eigen ogen te zien hoe goed het de Roemenen verging, en hoe gelukkig ze waren. Toen Nicolae Ceausescu de gecollectiviseerde modelboerderijen met zijn aanwezigheid vereerde, werd steeds een fors uit de kluiten gewassen, mooi doorvoede koe aan hem voorgesteld, de trots van de boerderij. Of toch niet? Eigenlijk betrof het bij elk bezoek hetzelfde beest. Op den duur herkende de koe de dictator en ging ze spontaan naar hem toe in de hoop wat lekkers van hem te krijgen.

CEAUSESCU

HET COMMUNISTISCHE REGIME EN DE DEMOCRATISCHE OVERGANG

Het parlement in Boekarest

HET OP ÉÉN NA GROOTSTE GEBOUW TER WERELD

© Maxtours

In de jaren tachtig voert de leider ook een zogenaamde systematiseringspolitiek. Hij wil het onderscheid tussen stad en platteland opheffen, maakt korte metten met dorpen, boerderijen en individuele woningen, laat het historische hart van Boekarest slopen, beveelt de bouw van een gigantisch volkspaleis in de plaats en hoopt op die manier in elke Roemeen een socialistische 'nieuwe mens' tot bewustzijn te wekken.

Nicolae Ceausescu zet zijn plannen kracht bij door een brutale onderdrukking van de mensenrechten. Sommige waarnemers beschouwen het Roemenië van de conducator als het wreedste van Oost-Europa. Om niet van hongersnood en armoede om te komen, zien talloze Roemenen zich gedwongen om voor de Securitate te werken, de gevreesde binnenlandse veiligheidsdienst. Telefoons worden massaal afgetapt en mensen durven vaak zelfs in eigen familiekring hun mening niet meer te geven, uit vrees dat broer, zus, vader, oom of tante in het geheim voor de Securitate aan de slag is.

Ceausescu haalde de mosterd behalve in China ook in Noord-Korea. Zo was hij dol op massabijeenkomsten, op kinderen die hem bloemen schonken én op aan hem en zijn vrouw gewijde zegelieden. Het is op een dergelijke massamanifestatie, aan de vooravond van kerstmis 1989, en nadat weken eerder in de stad Timisoara de eerste protesten waren uitgebroken, dat Nicolae Ceausescu, terwijl hij in

Boekarest het volk toespreekt, ingesloten raakt en moet vluchten. Het mag niet baten: de leider en zijn vrouw worden opgepakt en op 25 december, na een felbekritiseerd schijnproces, ter dood veroordeeld en terechtgesteld. Een aartsmoeilijke democratisering kan beginnen.

De langzame weg naar democratie (1989-2019)

Na de revolutie beseffen de Roemenen al gauw dat de democratie niet voor meteen is: de nieuwe leider, Ion Iliescu, blijkt helemaal het frisse blad niet waar hij zich voor gehouden had. Hoewel hij in de late jaren tachtig op een zijspoor was gezet, was Iliescu eerder een notoire medewerker van het regime geweest, opgeleid bij de KGB in Moskou en thuis in de Securitate-netwerken. Die contacten kwamen hem prima van pas na de val van de dictator. Iliescu zal in de overgangsperiode bijvoorbeeld meermaals mijnwerkers optrommelen om democratische en vreedzaam protesterende studenten een les te leren.

Het neemt niet weg dat de Roemenen een hoeder van de stabiliteit in hem zien en dat de eerste vrije verkiezingen in een halve eeuw, in 1990, door Iliescu en de post-communisten gewonnen worden. Twee jaar later gaan de Roemenen opnieuw naar de stembus, en nog steeds trekt Iliescu aan het langste eind. Toch wordt het landschap een stuk democratischer,

Na het Pentagon in Washington zou het parlement in Boekarest het grootste gebouw ter wereld zijn. Geen ander bouwwerk in

Roemenië illustreert treffender de megalomanie van Ceausescu. De dictator greep de aardbeving van 1977 aan om een al bij al ongehavende wijk in het hart van de hoofdstad met de grond gelijk te maken. Drie kloosters, twaalf kerken, twee synagogen en duizenden oude woningen werden tegen de vlakte gegooid. De bewoners werden naar betonnen buitenwijken verbannen, op de kaalslag werd een paleis met duizenden kamers opgetrokken. Het was bestemd als ambtswoning voor de dictator, voor de regering en de ministeries, voor de communistische partij en voor de Securitate. Na Ceausescu's val werd het omgebouwd tot zetel van het Roemeense parlement. Ook het grondwettelijk hof is er gehuisvest.

CEAUSESCU

HET COMMUNISTISCHE REGIME EN DE DEMOCRATISCHE OVERGANG

© Fortepain

De opstand in Timisoara, 1989

© Cristian Stefanescu

Pride in Boekarest, 2018

want de president ziet zich verplicht tot het sluiten van een coalitie met andere partijen.

In het Westen lanceert hij intussen een charme-offensief. In oktober 1993 treedt Roemenië toe tot de Raad van Europa, enkele maanden later sluit het land een partnerschap af met de NAVO en de West-Europese Unie. In juni 1995 vraagt Boekarest officieel het lidmaatschap van de Europese Unie aan. Eind 1996 kiezen de Roemenen met Emil Constantinescu voor het eerst een centrum-rechtse politicus tot president, maar de door de voormalige communisten geleide oppositie bijt fel van zich af en komt in 1997 alsnog weer aan de macht.

Voor veel Roemenen is de overgang mislukt. Tien jaar na de val van de dictatuur blikken sommigen met heimwee terug naar de Ceausescu-jaren. Toch zijn het vooral de oude getrouwen van de dictator die het meest van de revolutie hebben geprofiteerd. In korte tijd bezetten zij alle sleutelposten in de nieuwe vrijemarkteconomie. Terwijl de nieuwe rijken zich boven de wet wanen en dat duidelijk laten zien, kampt de doorsnee Roemeen met een nog altijd lage koopkracht, een hemeltergende bureaucratie en een alomtegenwoordige corruptie. De verkiezingen van 2000 zijn dan ook een schok: met name de doorbraak van de extreem-rechtse leider Corneliu Vadim Tudor dreigt de nog prille democratie te ondermijnen. Tudor is de voorbode van de nationalistische en populistische golf die enkele jaren later grote delen van Centraal- en Oost-Europa in de ban zal houden.

Toch blijft Roemenië resoluut westwaarts evolueren. In 2002 treedt het land toe tot de NAVO, vijf jaar later wordt het lid van de Europese Unie, al zal het nog tot 2014 duren voor het vrij verkeer van personen ook voor Roemeense staatsburgers helemaal een feit is. De Europese Unie subsidieert Roemenië voor miljarden, de resultaten op het terrein blijven – mede door de financiële en economische crisis van 2008 – ver onder de verwachtingen. Brussel blijft Boekarest intussen kapiteelen voor de corruptie en het gebrek aan transparantie.

Eind 2014 wordt de Duitstalige, liberale burgemeester van de stad Sibiu, Klaus Iohannis, tot president verkozen. Iohannis mag persoonlijk dan vrij populair zijn, de regeringen die elkaar onder zijn mandaat opvolgen blijken amper in staat de fundamentele problemen – cliëntelisme, nepotisme en corruptie – op te lossen. De partijen die na 1989 aan de macht kwamen, slaagden erin de instellingen naar hun hand te zetten en juridisch zoveel mogelijk buiten schot te blijven. Nieuwe, door het sociaal middenveld naar voor geschoven formaties konden de machtsbalans tot dusver niet keren. Desondanks konden de burgerbewegingen ook mooie overwinningen optekenen: toen de regering onder druk van de machtige orthodoxe kerk een referendum hield om het homohuwelijk grondwettelijk te verbieden, beet ze in het zand doordat de opkomst te laag was. In november 2019 vinden nieuwe presidentsverkiezingen plaats. Klaus Iohannis is kandidaat om zichzelf op te volgen.

Literatuur

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

Vier Roemeense schrijvers blikken terug op de val van Ceausescu, een gebeurtenis die ze zich nog goed herinneren.

BOZAR
Brussel
18 12 2019

Film

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

Ter herdenking aan de revolutie van 1989, precies dertig jaar geleden, zal het festival enkele film samenbrengen in een programma genaamd **Videograms of a Nation**. Maar liefst 20 films zullen kijken naar de sociale, culturele en politieke veranderingen van de afgelopen eeuw in Roemenië.

CINEMATEK
Brussel
13 12 2019 – 02 01 2020

GEOGRAFIE & POLITIEK

© Maxlours

Het Macingebergte in het zuidoosten van Roemenië

NATUUR EN LANDSCHAP

Een reis door Roemenië is in de eerste plaats een ontmoeting met een landschap: een derde van het land bestaat uit bergen, een ander derde uit heuvels en nog een derde uit vlakke. De bergen, dat zijn natuurlijk de Karpaten, met de Moldoveanu (2544 meter) als hoogste piek. De Karpaten liggen als een krans om het glooiende Transsylvanië heen en vertonen van streek tot streek grote biologische en geologische verschillen. Nu eens waan je je in de Alpen, dan weer ogen de Karpaten als een middelgebergte met rotsen, donkere bossen en groene weiden.

Aan de buitenkant daalt het massief naar de heuvels van Moldavië en Walachije af. Je vindt er boom- en wijngaarden, kleine akkers en wouden. Sommige heuvelachtige streken ogen dan ook als immense moestuinen. Kleine boeren bewerken er het land, in veel gevallen vooral om zichzelf en hun gezinnen van voedsel te voorzien.

In het Westen strekken zich de vlakten van het Banaat en Crisana

uit. Zuidwaarts gaat het naar de Donauvlakte, oostwaarts naar het uitgestrekte laagland van Walachije en Dobroedzja, aan de kust. Hier en daar lijkt het landschap de Aziatische steppe te spiegelen.

Ook aan de Zwarte Zee ligt de gigantische, wijdvertakte Donaudelta, die vijf keer zo groot is als de Zuid-Franse Camargue. De Donaudelta is door de UNESCO als biosfeerreservaat erkend en geldt als een van Europa's meest waardevolle natuurgebieden. Sinds de democratisering van de jaren negentig is de ecologische bewustwording toegenomen en werden in het hele land tientallen waardevolle territoria beschermd of als nationaal park erkend.

Ruim een kwart van het Roemeense grondgebied wordt door bosland in beslag genomen. Hoewel de bosbouw ook in Roemenië de biodiversiteit in het gedrang brengt, heeft elke geografische regio eigen boomsoorten: in het noorden en in de berggebieden overheersen de naaldbossen, in het centrum en het zuiden vinden we vooral loofbossen terug.

GEOGRAFIE & POLITIEK

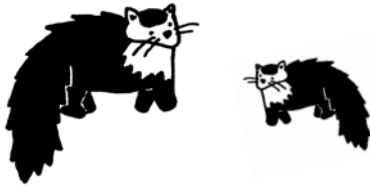

© Maxitours

Klaus Iohannis is de president van Roemenië

© Wikipedia

Een vermelding apart verdient de Roemeense fauna, die tot de rijkste van Europa behoort. Zo herbergt het land zo'n 40 procent van de Europese wolven, goed voor meerdere duizenden exemplaren. De beren, op hun beurt goed voor ruim de helft van het Europese bestand, zijn in alle bergregio's aanwezig en spelen een cruciale rol in de landelijke folklore en mythologie.

De Karpaten zijn ook de habitat van gemzen, marmotten en koningsarenden. Diep in de wouden leven dan weer de lynx, het hert, het everzwijn, de wilde kat en de steenmarter. In het natuurpark Vanatori-Neam, in het noordoosten van Roemenië, treffen we de Europese bizon aan. De Donau-delta, waar we het eerder al over hadden, is een trekpleister voor een 300-tal vogelsoorten. Ornithologen uit de hele wereld komen erop af.

STAAT EN VOLK

Roemenië ligt in het zuidoosten van Europa, ten noorden van de Balkan. In het noorden grenst het land aan Oekraïne, in het noordoosten aan Oekraïne, de Republiek Moldavië en de Zwarte Zee, in het westen aan Hongarije, in het zuidwesten aan Servië en in het zuiden aan Bulgarije. Roemenië is zo'n acht keer groter dan België (238.391 vierkante kilometer)

en is het op elf na grootste land van Europa. Administratief is Roemenië in 41 departementen ingedeeld, de hoofdstad Boekarest heeft een aparte status. Met ruim twee miljoen inwoners is Boekarest de grootste stad van het land; zeven steden tellen meer dan 300.000 inwoners. Zo'n 21,5 miljoen personen (schatting 2018, CIA World Factbook) bezitten het Roemeense staatsburgerschap. Doordat veel mensen de jongste jaren naar het buitenland migreerden (zie verder) zijn in het land zelf nog minder dan 20 miljoen burgers woonachtig.

Meer dan 85 procent van de bevolking bestaat uit etnische Roemenen. Zesenhalf procent van de Roemenen zijn Hongaarsstalig. De Hongaren zijn daarmee de belangrijkste minderheid in het land. Zij wonen in Transsylvanië en in de regio's die aan Hongarije grenzen. Verder wonen in Roemenië ook Duitse, Oekraïense, Roma-, Turkse, Tartaarse, Servische, Slovaakse en Bulgaarse minderheden.

Roemenië is een democratische republiek met een representatief, half-presidentieel stelsel. Terwijl de eerste minister de regering leidt, vertegenwoordigt de president – anno 2019 de Duitstalige Klaus Iohannis – het land internationaal. Hij ondertekent ook de wetten die door het parlement zijn

Podiumkunsten

Te zien tijdens **EUROPALIA ROMANIA**

In zijn voorstelling **TRACES** gaat choreograaf Wim Vandekeybus op zoek in de overweldiging van de Roemeense natuur met de laatste oerbossen van Europa naar sporen die ouder zijn dan de mens en zijn geheugen. Naar een verhaal dat alleen door dans en muziek verteld kan worden.

Concertgebouw Brugge
08 12 2019

Cultuurcentrum Hasselt
10 12 2019

KVS Brussel
13 12 2019
14 12 2019
15 12 2019
17 12 2019
18 12 2019

La Rose des Vents Villeneuve d'Ascq
14 – 16 01 2020

30 CC Leuven
29 – 30 01 2020

GEOGRAFIE & POLITIEK

De straten van Boekarest

goedgekeurd en gaat over een aantal reeks benoemingen. De president wordt om de vijf jaar bij algemeen stemrecht gekozen.

Maar echt goed vergaat het Roemenië nog altijd niet. De gezaghebbende Economist Intelligence Unit situeerde het land in 2018 helemaal aan het staartje van de Europese democratieën. Of het nu de transparantie van de verkiezingen betreft, het pluralisme, de efficiëntie van het beleid, de politieke cultuur en participatie van burgers, of nog, het respect voor de burgerlijke vrijheden: op zowat alle vlakken hinkt Roemenië nog achterop. Een populistisch referendum, waarmee de regering eind 2018 een grondwettelijk verbod op het homohuwelijk probeerde af te dwingen, mislukte echter door een lage opkomst. Niettemin blijft Roemenië, daarin aangemoedigd door de orthodoxe kerk, een ethisch erg conservatief land. Ook economisch blijft het land aanmodderen: de levensstandaard blijft één van de laagste van de Europese Unie en een klein kwart van de bevolking leeft onder de armoedegrens.

BOEKAREST AAN DE NOORDZEE

Roemenië heeft een belangrijke diaspora of in het buitenland woonachtige gemeenschap. De jongste decennia zijn veel Roemenen in meerdere golven naar het Westen gemigreerd. In de periode 1946-1999 gebeurde dat vooral om politieke redenen, en ontvluchtten mensen het communistische regime: met name burgers die tot de een of andere etnische minderheid behoorden (Hongaren, Duitsers en Joden), vertrokken in groten getale.

Sinds de democratisering 30 jaar geleden verlieten de Roemenen hun land in hoofdzaak om economische redenen. Sinds het einde van het Ceausescu-tijdperk is het aantal inwoners met drie miljoen teruggevallen, een gevolg van het lage geboortecijfer, zeker en vast, maar uiteraard ook van migratie. De val van het communisme leidde immers tot een versoepeling van de uitreisvoorwaarden, waarna zeker Hongaarse en Duitse Roemenen bij tienduizenden naar respectievelijk Hongarije en Duitsland uitweken.

HEEL EVEN WEER EEN MONARCHIE

Op 5 december 2017 stierf de voormalige Roemeense koning Michaël (Mihai) I. Bekijk het maar op YouTube, de vorst kreeg een staatsbegrafenis in aanwezigheid van vele gekroonde hoofden. Langs de weg, in Boekarest, scandeerden tienduizenden Roemenen 'leve koning Michaël!' en 'România Monarhia!'

Michaël van Roemenië werd geboren in het kasteel van Peleş, in de Karpaten, en regeerde, als jonge twintiger, tijdens de Tweede Wereldoorlog. De koning ging in tegen zijn eigen fascistische premier en steunde in het geheim het Roemeense verzet. Aan het einde van de oorlog zorgde hij ervoor dat zijn land alsnog in het kamp van de Geallieerden terechtkwam. Het Rode Leger trok Roemenië binnen, waarna de communisten er de macht grepen: op zijn 26ste werd de vorst het land uitgezet en in ballingschap gedwongen. Na de val van de dictatuur kwam hij meermaals naar Roemenië terug – en werd hij er als een volksheld onthaald.

© Wikipedia

Koning Michaël I

GEOGRAFIE & POLITIEK

Door de strenge visumregels die in de landen van West-Europa van kracht waren, bleken halfweg de jaren negentig vooral Israël en Turkije erg populair bij Roemeense migranten. Hoogopgeleide Roemenen vonden ook vaak een nieuwe thuis in Canada en de VS, waar hun profielen welkom waren. Een belangrijke clandestiene migratiebeweging ging richting Griekenland, Italië en Spanje, waar laaggeschoolde migranten in de zwarte economie aan de slag gingen.

De migratietrends richting West-Europa veranderden pas vanaf 2002, toen de visarestricties opgeheven werden voor reizen naar en binnen de Schengenzone. Roemenen konden voortaan volstaan met een geldig internationaal paspoort. Die stroomversnelling werd verder kracht bijgezet door de toetreding van Roemenië tot de Europese Unie, in 2007. Helemaal vrij was het personenverkeer toen evenwel nog niet: nog tot 2014 mochten lidstaten Roemeense migranten diverse overgangsmaatregelen opleggen. Zo hadden in België verblijvende

Roemenen een arbeidskaart nodig en kwamen ze enkel in aanmerking voor zogenaamde knelpuntberoepen.

Het einde van dat speciale regime, én de economische crisis in Zuid-Europa, zorgde ervoor dat België sindsdien een erg populaire bestemming werd voor Roemenen. Meer zelfs, zij zijn momenteel de groep die jaarlijks het hardst aangroeit. In 2019 verbleven zo'n 90.000 Roemenen in ons land, elk jaar komen daar 10.000 mensen bij. De Roemenen vormen daardoor de op drie na grootste groep buitenlanders in België. Zij komen net na de Fransen, de Nederlanders en de Italianen. Een belangrijk kenmerk van de Roemeense migratie is dat deze seizoensgebonden of circulair is: mensen brengen een deel van het jaar in België door, vervolgens meerdere maanden in Roemenië enzovoort. Heel wat Roemenen werken tijdelijk, als zogenaamde gedetacheerden, in de bouwsector, anderen zijn werkzaam in de industrie, die de laatste jaren schreeuwde om arbeidskrachten. Ook het aantal naturalisaties stijgt.

© Wikipedia

DE ROMA

Officieel vormen de Hongaren de grootste etnische minderheid van Roemenië. Maar in werkelijkheid gaan de Roma hen voor, een gemeenschap die om en bij de twee miljoen zielen telt en goed is voor 10 procent van de bevolking.

Dat die cijfers niet in de statistieken voorkomen, heeft alles te maken met het feit dat heel wat Roma zichzelf niet als dusdanig opgeven bij volkstellingen. De redenen daarvoor zijn simpel: enerzijds leidt de meerderheid van de Roma een sedentair, grotendeels in de Roemeense samenleving geïntegreerd bestaan; anderzijds blijft er een stigma kleven aan een identiteit die in Roemenië zelf nog altijd met de eeuwenoude, misprijzende term Tigani ('Tsigani') wordt bestempeld. De naam Roma (Rrom, Rom) vindt dan ook moeilijk ingang in Roemenië, omdat de klank ervan te zeer aan die van het hele land doet denken.

Traditioneel komen veel Roma als metaalopkopers of -verwerkers aan de bak, een beroep waar sommige gemeenschapsleden heuse fortuinen mee vergaard hebben. Kijk maar naar de paleis- of burchachtige villa's op het Roemeense platteland. Het neemt niet weg dat 60 procent van de Roma onder de armoedegrens leeft en amper geschoold is. Zij leiden een semi-nomadisch bestaan en namen na de val van het communisme steeds vaker de vlucht naar West-Europa.

In Brussel leven anno 2019 om en bij de 11.000 Roma. Komt een deel daarvan uit Slovakije, Bulgarije, ex-Joegoslavië en Syrië (de zogenaamde Doms), dan zijn sinds 2015 vooral veel Roemeense families in de hoofdstad neergestreken, waar ze proberen te overleven. Sommigen leven op straat, anderen in kraakpanden of met bouwafval geconstrueerde slopjes.

GESCHIEDENIS

EEN HISTORISCHE SMELTKROES

De moderne Roemeense staat is grotendeels van 19de- en 20ste-eeuwse makelij en heeft minder dan twee eeuwen op de teller. De inwoners, de Roemenen, kijken uiteraard op een veel langere geschiedenis terug. Een bewogen geschiedenis vooral, die het resultaat is van de ligging van het land: een geografische smeltkroes in het hart van Zuidoost-Europa.

Terwijl de Romeinen er een Latijnse stempel aan gaven en de taal romaniseerden, raakte het gebied ook sterk beïnvloed door de Balkan- en Slavische volken. Via de Zwarte Zee kwamen de Roemenen in de Griekse en Ottomaanse machtssfeer terecht. In het noorden grensden ze aan het Russische rijk, in het noordwesten aan dat van de Habsburgers.

Toen Roemenië in 1878 eindelijk onafhankelijk werd, deed het dat eerst als koninkrijk; vervolgens, in 1947, als communistische republiek. De val van dictator Nicolae Ceausescu, in 1989, leidde een aartsmoeilijke periode van wederopbouw en democratisering in. Die duurt tot vandaag voort.

Daciërs, Geten en Romeinen

Maar dat is anno 2019. Als we het Roemeense verleden helemaal willen omspannen, moeten we minstens naar de late prehistorie terug. De Roemenen stammen in de eerste plaats af van de mythische Daciërs, een Indo-Europees volk dat aan het einde van het neolithicum, zo'n 3500 jaar geleden, tussen de Karpaten en de Donau neerstreek. De Daciërs gaven hun naam aan de regio die de Romeinen later Dacia zouden noemen. Ze waren onder meer verwant met de Thraciërs, die het huidige Bulgarije en Noord-Griekenland bevolkten.

Via wat vandaag Oekraïne is, ondergingen de Daciërs ook de invloed van de Scythen, Perzischtalige nomaden uit de Euraziatische steppe en de Kaukasus. Eind vierde eeuw voor Christus, als de Kelten de Donau volgen richting Zuidoost-Europa, treden de Daciërs de ijzertijd binnen. Bij de Grieken, die handelsposten bemanden aan de Zwarte Zee en ook hun schrift meebrachten,

© Figurine "The Thinker", 5000 - 4800 BC © National Museum of Romanian History, Bucharest

Dit beeldje dateert van 5000 voor Christus

stonden de Daciërs als Geten bekend. Hoewel het Dacische volk erg op zijn onafhankelijkheid stond, werkten er zoveel diverse culturen op in, met zoveel kruisbestuivingen, dat historici er tot vandaag niet uit zijn waar het ene volk eindigde en het andere begon.

In het stroombekken van de beneden-Donau bloeide hoe dan ook een hoogstaande beschaving. De regio was rijk aan gouderts, zodat de Daciërs wijd en zijd bekendstonden als edelsmeden - denk maar aan hun schitterende armbanden. In het Historisch Museum van Boekarest staat grandioos goud- en zilversmeedwerk tentoon, met stukken uit het neolithicum en het Geto-Dacische tijdperk. Sommige daarvan verlaten voor het eerst de collectie en zijn naar aanleiding van EUROPALIA in het Gallo-Romeins Museum in Tongeren te zien. Het vele goud ontging ook de Romeinse keizer Trajanus niet. Hij stuurde tussen 101 en 106 van onze tijdrekening zijn legioenen naar Dacië. De verovering verliep echter niet zonder slag of stoot. Vanuit zijn hoofdstad Sarmizegetusa voerde de legendarische Dacische koning Decebalus, een

Een Getische drinkbeker

© Rhyton in gilded silver, Getae, 325-275 BC © National Museum of Romanian History, Bucharest.

Expo

Te zien tijdens EUROPALIA ROMANIA

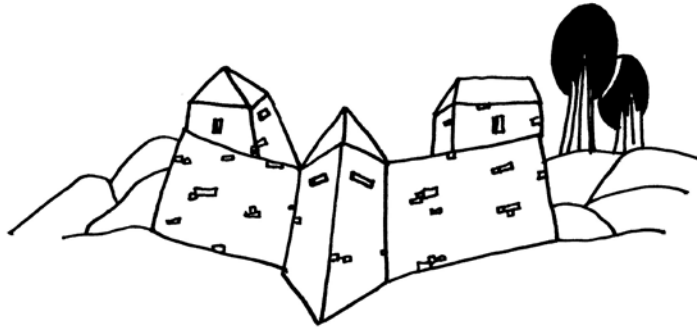
106 na Christus. De Romeinen voegen een groot gebied toe aan hun al uitgestrekte Rijk. De nieuwe provincie heet Dacia. Ze ligt in wat vandaag Roemenië is, het oude thuisland van Daciërs en Geten. De goud- en zilverschaten van deze volkeren schitteren eenmalig in België. Ze verlaten uitzonderlijk de schatkamer van het Nationaal Museum van de Roemeense Geschiedenis in Boekarest voor de expo **Dacia Felix - Het roemrijke verleden van Roemenië**.

Gallo-Romeins Museum Tongeren

19 10 2019 - 26 04 2020

GESCHIEDENIS

Roemeense versie van 'onze' Galliër Ambiorix, het verzet aan. Hij bedreigde meermaals het Romeinse rijk maar delfde uiteindelijk het onderspit. De Dacische burchten werden verwoest, Trajanus en zijn gevolg maakten ettelijke honderden kilogram goud buit. Op de 40 meter hoge zuil van Trajanus, die zich in Rome bevindt maar waarvan een kopie in Boekarest kan worden bewonderd, staan de diverse Romeinse campagnes minutieus gebeeldhouwd in 180 taferelen met 2500 personages. Dacië werd een provincie van het Imperium Romanum, die erg in trek bleek bij kolonisten uit het hele rijk: uit Gallië, Italië en Spanje. De kolonisten kwamen niet alleen af op het Dacische goud, ze lieten ook blijvende sporen na in de taal. Zó voorspoedig werd de provincie dat de Romeinen al gauw van het 'gelukkige Dacië', 'Dacia Felix' spraken. Vóór de verovering hadden de Daciërs al naam gemaakt hadden als geduchte gladiatoren, erna kozen velen van hen voor een militaire carrière, bijvoorbeeld binnen de keizerlijke garde. Niet voor niets herinneren heel wat Romeinse grafstenen aan de Dacische oorsprong van de gevallen strijders.

Keizer Trajanus

© Thomas Ihe

VOLKEREN UIT HET OOSTEN

Ruim tweeënhalf eeuwen lang blijft Dacië aan Rome onderworpen. Maar in 271 na Christus, als het Romeinse rijk vanuit het oosten door Barbaarse volkeren onder de voet gelopen wordt, besluit keizer Aurelianus dat de verdediging van Dacië te duur geworden is. Hij laat de provincie evacueren en ruimt baan voor de Goten. Behalve die laatste stoten ook de Hunnen, de Avaren, de Lombarden en de Vandalen door. Lang blijven de invallers echter niet. Alleen de Slavische volkeren oefenen tijdelijk een bredere invloed uit. De taal blijft Romaans, maar krijgt ook Slavische kenmerken.

Rome en het West-Romeinse rijk zijn allang gevallen, de keizerlijke en religieuze macht heeft zich naar Constantinopel verplaatst, de afstammelingen van de Daciërs zijn Byzantijnse christenen geworden. Veel materiële of schriftelijke bronnen zijn uit dat tijdperk niet overgebleven. Het lijkt wel alsof Dacië tussen de plooiën van de geschiedenis verdwenen is.

Veel later pas, eind negende eeuw, zullen de Magyaren, de huidige

Hongaren, zich blijvend vestigen ten westen van de Karpaten, "aan de andere kant van de bossen", in "Trans Silvania". Voor de Hongaren, die in eigen land door de Tataarse Gouden Horde worden bedreigd, vormt Transsylvanië een cruciale strategische buffer. De Romaanstalige bevolking blijkt intussen niet talrijk genoeg en te weinig georganiseerd om het gebied te verdedigen. Om het land agrarisch en militair te ontwikkelen laat de Hongaarse koning Duitse kolonisten overkomen, die Saksen genoemd worden. De oorspronkelijke bewoners worden lijfeigenen. De fundamenteën voor de huidige drietaligheid van Roemenië zijn daarmee wel gelegd, en steden als Brasov, Sighisoara en Sibiu beleven bloeiende jaren.

OTTOMANEN, RUSSEN EN HABSBURGERS

Eeuwen lang hebben de inwoners van het Tara Romaneasca, het 'Roemeense land', de vele invasies het hoofd geboden. Ook nu bieden ze weerstand. In het zuiden van het huidige Roemenië wordt Walachije het eerste onafhankelijke vorstendom; later, in het noordoosten, volgt Moldavië.

Expo

Te zien tijdens EUROPALIA ROMANIA

Als resultaat van een nauwe samenwerking met het Nationaal Museum van de Roemeense Geschiedenis, presenteert de tentoonstelling **Roots, De beschavingen van de Beneden-Donau** het begin van onze hedendaagse wereld aan de hand van 200 fascinerende artefacten. Aardewerk, antropomorfe beelden, ornamenten en wapens in goud of brons – sommige van zeer recente opgravingen en voor het eerst tentoongesteld – illustreren de symbolische revolutie van tijdens het neolithicum en de bronstijd.

Grand Curtius Luik

08 11 2019 – 26 04 2020

GESCHIEDENIS

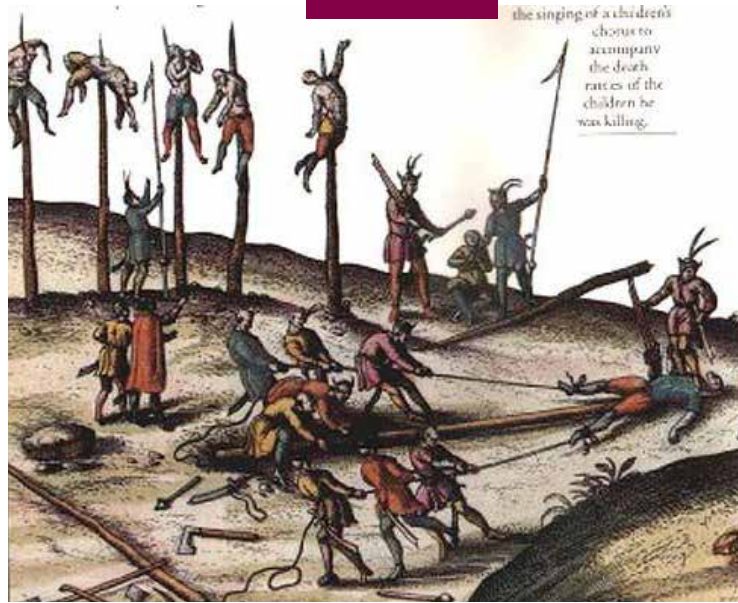
Maar terwijl beide 'voivodschappen' er alles aan doen om Hongarije van zich af te schudden, lonkt aan de andere kant van de regio, in het zuidoosten, nieuw gevaar. Daar komen de Ottomanen! Vier eeuwen lang zal de Dobrogea-streek, Walachijes toegang tot de Zwarte Zee, door de Sultan en zijn legers worden bezet. Na de val van Constantinopel in 1453 ondergaat Moldavië hetzelfde lot: het hertogdom wordt een vazalstaat van de Ottomanen. Alleen door forse belasting te betalen ontsnappen Walachen en Moldaviërs aan een gedwongen islamisering. Maar dan wil Vlad III, alias vorst Dracula (1431-1476), niet langer geld ophoesten.

Zo duidelijk is het wel, Hongaren en Roemenen hebben een gewrongen relatie. Maar als de Ottomaanse dreiging te acuut wordt, sluiten ze een verbond. De Moldavische koning Stefaan de Grote, Stefan cel Mare, bijgenaamd Athleet van Christus, gaat een jarenlange strijd aan. Zijn zoon Peter wakkert de nationale gevoelens aan, overal worden kerken en kloosters opgetrokken.

Hoewel de Ottomaanse druk op Transylvanië, Walachije en Moldavië niet gering is, staat met name die eerste regio open voor westerse invloeden zoals de Reformatie. Intussen leiden de economische, culturele en politieke uitwisselingen tussen de diverse vorstendommen naar steeds ruimere integratie. In 1600, onder koning Michaël de Dappere worden Transylvanië, Walachije en Moldavië voor het eerst verenigd.

Toch zal het nog bijna 300 jaar duren voor Roemenië het land wordt dat we vandaag kennen. De eenheid die Michaël voor elkaar kreeg, zou al gauw tot het verleden behoren. Terwijl Transylvanië onder Habsburgse controle kwam te staan, kregen de Ottomanen opnieuw het laatste woord in beide andere rijkjes.

In naam van de Sultan zwaaiden de zogenaamde Fanariotische prinses er de plak, naar de gelijknamige Griekse wijk in Constantinopel. Hoewel de West-Europese Verlichting amper tot over de Karpaten raakte, waren meerdere van deze vorsten hervormers. Aan het eind van de 18de eeuw legden ze mee de grondslag voor de latere Roemeense staat. Steden als Iasi en Boekarest

Vlad de Spietser dankte zijn naam aan de manier waarop hij zijn vijanden liet ombrengen

kregen een door de Verlichting beïnvloede intelligentsia.

Op het geopolitieke vlak werd het Ottomaanse Rijk stukje bij beetje de 'zieke man van Europa'. Russen, Habsburgers en Engelsen vraten het aan alle kanten aan. Terwijl Oostenrijk-Hongarije zich via de Donau een weg zocht naar de Zwarte Zee, wilden de Russische tsaren een vlotte door-gang naar de Middellandse Zee. Het Roemeense nationaal gevoel, aangewakkerd door de volksopstanden van 1821 en 1848, kreeg stap voor stap vorm.

In 1859 wordt Roemenië, een fusie van Moldavië en Walachije, een onafhankelijke staat; Boekarest krijgt de status van hoofdstad. Nadat Transylvanië door Oostenrijk-Hongarije is geannexeerd, erkent het Congres van Berlijn (1878) het koninkrijk Roemenië als soeverein land. Kort daarna wordt de blauw-geel-rode vlag als nationale driekleur aangenomen. Op de integratie van Transylvanië blijft het wachten tot na de Eerste Wereldoorlog.

DRACULA

In het kader van een machtsstrijd om de troonsopvolging zou Vlad III de Spietser, alias Dracula, meerdere bojaren of feodale leenheden hebben laten onthoofden. Vervolgens zou hij hen als lokaas hebben gebruikt voor rivierkreeften. Andere bojaren werden uitgenodigd om kreeft te eten maar kregen na afloop te horen dat het om de lijken van hun vrienden ging – waarna Vlad hen op scherpe palen liet spietsen. Echt gebeurd? Ja, maar Vlad de Spietser was de enige vorst niet die zijn vijanden destijds op die manier berechtte. En vooral: de Hongaarse koning Matei Corvin zou de ware versie van de feiten her en der in Europa hebben aangedikt om Vlad in diskrediet te brengen. En de naam Dracula? Die betekent zoveel als 'Zoon van de Draak'. Vlads vader, Vlad II, was een vooraanstaand lid van de christelijke, door de Hongaarse koningen opgerichte Drakenorde, een riddergenootschap. De historische waarheid macht niet baten, de legende van Dracula was geboren en zou later, in de 19de eeuw, de Britse schrijver Bram Stoker inspireren. Meer dan een reusachtig literair succes was er niet nodig om Transylvanië voorgoed met vampierenbloed in verband te brengen.

CULTUUR & TRADITIE

ROEMEENSE RELIGIE EN FEESTDAGEN

Het merendeel van de Roemenen zijn orthodox-christelijk, een strenge vorm van het christendom, maar het land telt maar liefst achttien erkende religies.

In Roemenië zijn feestdagen erg belangrijk. Vooral op Pasen (Pastele), Kerstmis (Craciun), Oud en Nieuw (Revelion) en Nieuwjaarsdag (Anul Nou) komen de Roemenen samen om te vieren. Maar de Roemeense cultuur telt ook enkele feestdagen die we in België niet kennen.

MARTISOR

In Roemenië wordt jaarlijks op 1 maart Martisor (letterlijk 'kleine maart') gevierd. Mensen doen elkaar een rood-wit koordje cadeau, dat daarna twee weken lang wordt gedragen door de vrouwen. Het symboliseert het begin van de lente.

DRAGOBETE

Op 24 februari vieren de Roemenen Dragobete, een dag die in het teken van liefde, romantiek en de lente staat. Vaak geven geliefden en partners elkaar kleine geschenken. Deze dag staat ook bekend als de dag waarop de vogels zich verloveren, want rond deze periode van het jaar beginnen vogels hun nesten te bouwen. Dragobete kan je dus vergelijken met onze Valentijnsdag op 14 februari.

BERENPARADE

De Roemeense bergen verwelkomen elk jaar aan het eind van de winter een parade van dansende beren, als gelofte van geluk en symbool van een nieuw begin. Deelnemers verkleeden zich met een echte berenvacht en gaan van huis naar huis bij de lokale bevolking, grommend en onder begeleiding van percussie en zang, om het kwade af te weren.

DE ROEMEENSE BLOUSE

Een iconisch symbool van de Roemeense cultuur is de zogeheten Roemeense blouse, een los kledingstuk met wijde mouwen gemaakt van katoen, hennep, vlas of zijde, versierd aan de mouwen en neklijn met kleurrijke borduursels en soms kralen. De Roemenen noemen dit kledingstuk een *ia*.

© Bart Van Dijk

Deelnemers van een Roemeense berenparade

Vaak is de basisstof wit en hebben de borduursels een felle kleur; de geborduurde patronen zijn geïnspireerd op het Roemeense landschap en de natuur, geometrische vormen, religie en tradities. Veelvoorkomend is een spiraalvormig patroon, dat duidt op de evolutie van het leven. De borduursels hebben meestal een driedelige structuur: aan de onderarm, een horizontale lijn aan de bovenkant van de mouw en verticale strepen op het middenstuk van de blouse.

Maar waarom is deze blouse zo belangrijk voor de Roemenen? Ten eerste bestaat ze al sinds de Oudheid, de 6e eeuw voor Christus. Dit weten we door afbeeldingen van de *ia* in tweeduizend-jaar-oude bas-reliefs.

Een oude Roemeense legende vertelt ook het verhaal van Mahmud, de sultan van het Ottomaanse rijk, die tijdens een expeditie op het noordelijke deel van de Donau een beeldschone jonge vrouw bij het water zag zitten. Ze had een witte geborduurde bloes aan waarop het zonlicht weerkaatste, en de sultan, die niet weg kon kijken, moest en zou haar meenemen voor zijn harem. Haar moeder smeekte de sultan om haar niet te ontvoeren. Uit wanhoop stortte het meisje zich in het water, haar dood tegemoet, nadat ze uitschreeuwde: "liever voer voor de vissen dan een slaaf".

Expo

Te zien tijdens EUROPALIA ROMANIA

De kunstenaars Casper Fitzhugh en Bart van Dijk namen deel aan het unieke Roemeense berenritueel. De transformatie van de procesanten vormt het startpunt van de tentoonstelling **URS GEEST** (de geest van de beer), die op zijn beurt door de kunstenaars zal worden aangekondigd van deur tot deur.

CIAP
Hasselt
06 10 2019 – 12 12 2019

CULTUUR & TRADITIE

van de Turken." Later werd haar tuniek aan de branding gevonden; de sultan hield het kledingstuk omhoog en liet het wapperen in de wind als een teken van haar pijnlijke en tragische overwinning. De ia wordt dus ook geassocieerd met Roemeense vaderlandsliefde.

De blouse werd oorspronkelijk gemaakt en gedragen door plattelandsvrouwen, die landarbeid verrichtten en nood hadden aan beweegbare kledij. Na verloop trok het kleurrijke kledingstuk, dat gezien werd als traditioneel Roemeens, de aandacht van de midden en hogere klasse, en zelfs het Roemeens koningshuis. Prinses Ileana (1909-1991) en haar moeder, koningin Marie (1875-1838) begonnen de ia te dragen als een symbool van respect en patriotisme voor de Roemeense cultuur. Zo begonnen ook de dames in hun kringen, de *high society* van Roemenië, het stuk te dragen. Maria Tanase (1913-1963), een beroemde Roemeense zangeres en actrice, droeg de ia, die goed paste bij de traditionele Roemeense liederen die ze zong. Ooit verhulden de versieringen informatie over de leeftijd, afkomst en sociale status van de drager, door het gebruik van specifieke kleuren en symbolen. Ook nu nog hebben verschillende streken verschillende ia's.

REIS NAAR HET WESTEN

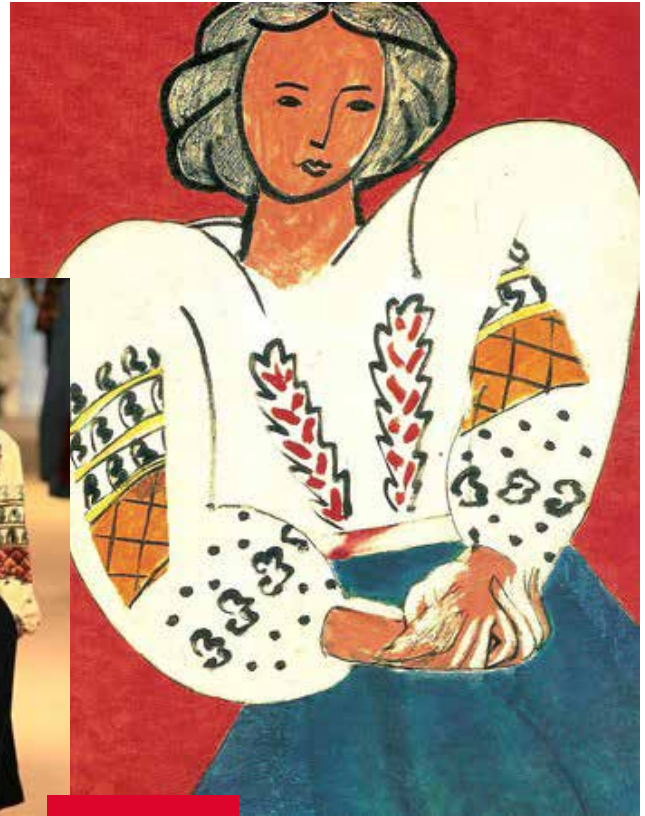
Na verloop van tijd werd de blouse opgemerkt door een breder publiek. De Maltese schilder Amadeo Preziosi reisde rond in Roemenië en tekende vrouwen met de blouse. In 1933 maakte de Roemeense antropoloog Romulus Vuia foto's van vrouwen in hun ia. In de jaren 40 van de vorige eeuw creëerde de beroemde Franse schilder Henri Matisse een serie schilderijen die Roemeense vrouwen in hun kleurrijke traditionele klederdracht afbeelden. In de jaren 60 kwam de hippiecultuur op gang, waarin een sterke interesse naar alles wat bohemian of "boho" was werd uitgedrukt. Handgemaakte kledij stond symbool voor de onafhankelijkheid die toen hoog in het vaandel werd gedragen en de ia was erg in de mode. Al snel droegen sterren zoals France Gall, Jane Birkin, Brigitte Bardot en Jane Fonda het item en werd het populair.

EEN INTERNATIONALE MODETREND

Tijdens een retrospectief in Parijs zag de Franse modeontwerper Yves

De herfst/winter collectie van de Franse modeontwerper Yves Saint Laurent in 1981 heette 'La Blouse Romaine'

'De Roemeense Blouse' van Matisse

© Henry Matisse, La Blouse Roumaine, 1940 © Philippe Miget - Centre Pompidou, MNAM-CCI Dist. RMN-GP

© Yves Saint Laurent

Saint Laurent *La Blouse Roumaine* van Matisse en raakte hij geïnspireerd om de kleurrijke ia's in zijn collectie te verwerken. De herfst/winter collectie van 1981 heette dan ook *La Blouse Romaine*. Hierna trok de ia ook de aandacht van andere grote namen in de modeindustrie, waaronder Oscar de la Renta.

DE IA VANDAAG

Met de urbanisatie van het platteland verdween de ia in zijn traditionele vorm naar de achtergrond, maar de internationale modetrend die het kledingstuk startte blijft bestaan. Vandaag is het vooral een symbool van traditionele Roemeense cultuur. Op 24 juni vierten de Roemenen zelfs de internationale dag van de Roemeense blouse.

EÉN VLAG, TWEE LANDEN?

Na de revolutie van 1989 verdwenen de communistische symbolen uit de Roemeense vlag, waarna Roemenië, op een lichte nuance na in de blauwe kleur, dezelfde vlag had als het Afrikaanse Tsjaad. Voor dat laatste land was dat reden om zich bij de Verenigde Naties te beklagen. Maar Roemenië wierp op dat het de driekleur in de 19de eeuw al als officiële standaard had aangenomen, Tsjaad pas in 1959. En dan nog: Moldavië heeft een soortgelijke vlag; het kleine Andorra, in de Pyreneeën, eveneens.

CULTUUR & TRADITIE

LEKKER ROEMEENS

Net zoals bij ons gaat Roemeense liefde door de maag. Alhoewel de nationale keuken minder bekend is dan die van andere Europese landen, zijn de Roemenen een gastronomisch volk. Hun culinaire traditie toont vooral Duitse, Griekse en Hongaarse invloeden. Maak op je volgende familiefeest indruk met deze Roemeense klassiekers!

COZONAC

Cozonac is een zoet brood gemaakt van meel, eieren, boter, melk, zout en suiker dat in Roemenië vooral wordt gegeten op feestdagen zoals Kerst en Pasen maar ook op bruiloften.

MAMALIGA

Dit is een soort maïspap en wordt in andere landen ook wel polenta genoemd. Het wordt meestal gegeten met sarmale en zure room. In het verleden werd mamaliga voornamelijk gegeten in de arme regio's van het land maar tegenwoordig is het een populair gerecht tijdens de feestdagen en is het ook te verkrijgen in restaurants.

SARMALE

Sarmale is een traditioneel Roemeens recept dat net zoals cozonac op feestdagen en bruiloften wordt gegeten. Niet alleen in Roemenië maar ook in andere Oost-Europese landen is het een populair gerecht. Sarmale zijn gevulde koolbladeren met vlees (gehakt) of rijst. Het wordt vaak geserveerd met mama-liga, chilipeper en zure room.

COVRIGI

Dit tussendoortje wordt vergeleken met de Amerikaanse pretzel of de Hollandse krakeling. Deze variant wordt voornamelijk gemaakt met zout, maanzaad en sesamzaad. In Roemenië wordt deze populaire snack op elke straathoek verkocht.

MICI

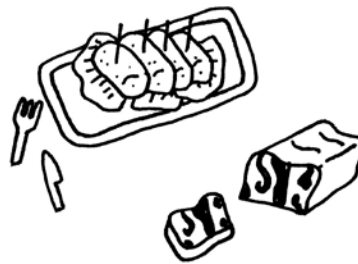
Een traditioneel Roemeens gerecht dat gemaakt wordt van rolletjes gehakt van gemixt varkens-, runds- en lamsvlees. Mici is een populair recept voor op de barbecue en wordt vaak gegeten met mosterd en brood

UNESCO WERELDERFGOED

In Roemenië kom je heel wat UNESCO-werelderfgoed tegen. Werelderfgoed

UNESCO-werelderfgoed: het historisch centrum van de stad Sighisoara

is cultureel en natuurlijk erfgoed dat wordt beschouwd als onvervangbaar en uniek en dat daarom beschermd moet worden. Alleen erfgoed dat is ingeschreven op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO mag deze titel dragen. Deze lijst wordt jaarlijks samengesteld door het Werelderfgoedcomité, dat bestaat uit vertegenwoordigers van 21 wisselende landen. In totaal zijn er zo'n 1121 werelderfgoederen verspreid over 167 landen. In Roemenië vind je er acht!

Acht kerken in Moldavië (niet het land, maar het gelijknamige gebied in Roemenië) met Byzantijnse fresco's. Ze werden vermoedelijk gebouwd tijdens de 15e of 16e eeuw.

Dacische forten in het hart van het Orastiegebergte, in het Westen van Roemenië. Ze stammen af uit de eerste eeuw voor Christus en werden voor militaire doeleinden gebruikt.

Het historisch en tot de verbeelding sprekende **centrum van de stad Sighisoara**. Deze middeleeuwse stad speelde ooit een belangrijke rol in de Europese handel.

Muziek

Te zien tijdens
EUROPALIA ROMANIA

De groep **DUMITRIO** speelt hun nieuwste album, *Proverbe* (spreekwoorden), gebaseerd op eeuwenoude Roemeense zegswijzen. Bandleider en componist George Dumitriu stuwde het trio een nieuwe muzikale richting uit door elementen van orale en muzikale Roemeense folklore in hun repertoire te verwerken. *Proverbe*, geïnspireerd op de notie van origine en traditionele Roemeense wijsheden wordt geïllustreerd aan de hand van vier Roemeense spreekwoorden die worden uitgesproken door Mama-mare, de grootmoeder van de componist, op stemopnames

Bimhuis
Amsterdam
22 11 2019

CULTUUR & TRADITIE

De Donaudelta, een prachtig biosfeerreservaat met een gigantische oppervlakte van 5800 km². De delta wordt bewoond door 300 vogelsoorten.

De voorhistorische beukenbossen van de Karpaten. Deze bossen komen niet enkel in Roemenië voor, maar nog in twaalf andere landen.

Het klooster van Horezu, een meesterwerk in Brancoveanu-stijl. Het klooster is vooral bekend om zijn architecturale details. In de 18e eeuw werd hier een beroemde school voor schilders gesticht.

De vestingkerken in Transsylvanische dorpen, toevluchtsoorden voor de dorpsbewoners in tijden van oorlog of plundering.

De sprookjesachtige houten kerken van Maramures, een regio in het Noordwesten van Roemenië. De kerken zijn smal maar hoog en staan in dik bebost gebied.

ROEMENIË, PIONIER VAN

Wie denkt aan Roemenië, denkt aan Transsylvanië, Dracula en kastelen. Maar het land heeft ook heel wat spectaculaire uitvindingen en records op zijn naam staan! Doorheen de geschiedenis speelde het land op verschillende vlakken een belangrijke voortrekkersrol.

Voor elektrisch licht bestond, waren er petroleumlampen waarbij het licht ontstaat door verbranding van kerosine.

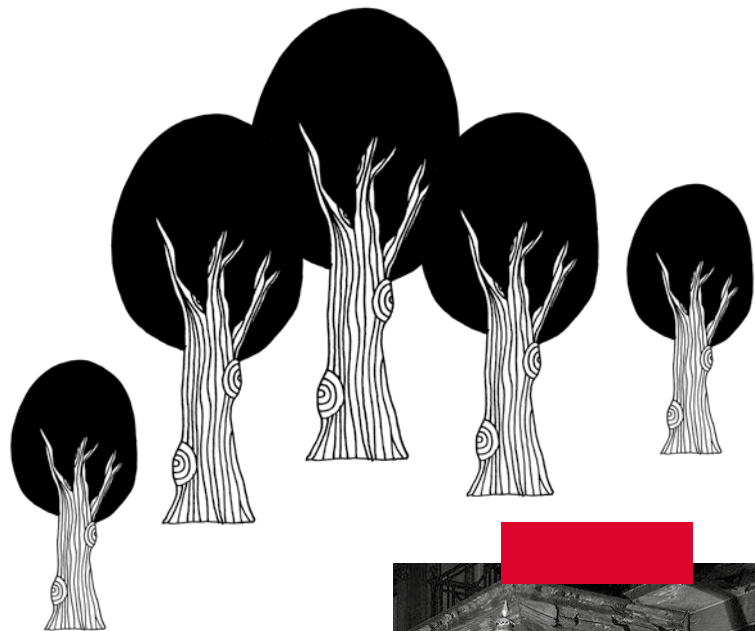
Boekarest was, in 1857, de eerste stad ter wereld met petroleum straatverlichting! Een duizendtal zo'n lampen vulden de straten van de Roemeense hoofdstad. Deze infrastructurele vernieuwing creëerde ook een nieuw soort job: de "lampaansteker". Aangezien er niet kon gewerkt worden met automatische schakelaars zoals vandaag, moest iemand elke lamp individueel aansteken en uitdoven.

In 1869 werd de stad Timisoara de eerste in Europa om een tram te introduceren. Deze was gemaakt van hout en werd voortgetrokken door paarden, niet zoals de trams vandaag dus! Het voertuig werd gebouwd in Wenen; toevallig wordt Timisoara soms ook "klein Wenen" genoemd, mede dankzij het

Het klooster van Horezu

© Maxitours

bruisende culturele leven en de prachtige architectuur van de stad.

Oina, de voorloper van het Amerikaanse baseball, werd voor het eerst gespeeld in Roemenië. De sport wordt voor het eerst vermeld tijdens de 14e eeuw een keert daarna nog vaak terug in de geschiedenisboeken. Aan het eind van de 19e eeuw beval de toenmalige minister van onderwijs dat Oina op school gespeeld moest worden. Wanneer je in Roemenië bent, vergeet dan zeker geen wedstrijd bij te wonen; het is namelijk de nationale sport van het land!

Een lampaansteker in Boekarest

© Wikipedia

CULTUUR & TRADITIE

Het Peles Kasteel, gelegen nabij het dorpje Sinaia en vaak gebruikt als décor in films, was **het eerste elektrisch-verlichte kasteel in Europa**.

Het sprookjesachtige kasteel werd gebouwd voor Koning Carol I van Roemenië, die er in 1883 introk. Omdat het kasteel in de buurt van een elektriciteitscentrale staat, kon het al vroeg van zeer moderne faciliteiten voorzien worden, waaronder een filmzaal. Wist je dat de eerste filmprojectie in heel Roemenië plaatsvond in dit kasteel?

Timisoara werd in 1884 de eerste grootstad in Europa met elektrische straatverlichting. Drie jaar eerder al was het Britse dorpje Godalming aan de beurt, maar op veel kleinere schaal. De straten van Timisoara werden in totaal door 731 elektrische lampen verlicht. Een weetje: in België was het Antwerpse Borgerhout de eerste, in 1887.

Onder de Roemenen waren ook heel wat beroemde uitvinders, atleten en artiesten! Ontdek ze op de fiche *Bekende Roemenen*.

OP Z'N ROEMEENS

Omdat Roemenië in Oost-Europa ligt, denken sommige mensen dat de Roemeense taal net zoals het Russisch, Pools en Oekraïens tot de Slavische talen behoort. Maar het Roemeens maakt deel uit van de Romaanse talen, die van het Latijn afstammen en waarvan, onder andere, het Frans deel uitmaakt.

Een geschatte 24 tot 26 miljoen mensen spreken Roemeens, zowel in Roemenië als in Moldavië, maar ook door immigranten in Italië, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Duitsland, België en vele andere landen. Er zijn vier officiële Roemeense dialecten: Daco-Roemeens of standaard Roemeens, Aroemeens, Megleno-Roemeens en Istro-Roemeens. Het Roemeens alfabet is niet anders dan het Nederlandse of Franse, maar onderscheidt zich wel door zijn vele accenten. Voor de gemakkelijheid hebben we deze weggelaten uit onze fiches.

Benieuwd naar de Roemeense taal? Hiernaast vind je een spoedcursus Roemeens voor beginners! Merk je de gelijkenissen met het Frans en het Italiaans?

Het sprookjesachtige Peles Kasteel

- 1 unu
- 2 doi
- 3 trei
- 4 patru
- 5 cinci
- 6 sase
- 7 sapte
- 8 opt
- 9 noua
- 10 zece

Hallo!
Goedemorgen!
Goedenavond!
Goedenacht!
Daag!
Ja
Nee
Bedankt
Mijn naam is
Ik ben ... jaar oud

Salut!
 Buna Dimineata!
 Buna Seara!
 Noapte Buna!
 Ciao!
 Da
 Nu
 Mersi
 Ma Numesc
 Am...Ani

Maandag
Dinsdag
Woensdag
Donderdag
Vrijdag
Zaterdag
Zondag

luni
 marti
 miercuri
 joi
 vineri
 sambata
 duminica

EEN ROMAANSE TAAL

Het Roemeens is, jawel, een Romaanse taal. Zowel de structuur als de woordenschat werden dus grotendeels geërfd van het Latijn. Toch telt het Roemeens heel wat woorden die ons niet bepaald als Latijn in de oren klinken. Een derde van de woordenschat is dan ook uit andere talen afkomstig: de Slavische talen, het Turks, het Hongaars, het Albanees, het Romani of het Grieks. Een andere bijzonderheid uit het Roemeens is dat, net als in het Albanees en het Bulgaars, het bepaald lidwoord niet vóór, maar achter het zelfstandig naamwoord komt. De vrachtwagen? Camionul!